

میراتی ژنی و دۆزا یه کسانیی

نقیسین

د. صلاح الدین سلطان

وهر گیران

خه یجا عه بدال خالق دهوکی

پەرتوۆك: میراتی ژنی و دۆزا يەكسانیی

نقیسین: د.صلاح الدین سلطان

وەرگیــــران: خەدیجا عەبدلخالق دھوکی

راستقە کرن: ئدریس غازی

بەرگ: ئەحمەد بیرى

ژمارا سپاردنی: (2536) سالا 2011

چاپخانە: ھاوار - دھوۆك

تیــــراژ: (1000) دانە

چاپا ئیکى: 2011

پيشگوټنا وهرگيرى

سهردهمى مه دهيتته نياسين ب سهردهمى گومانان (الشبهات) نه خاسمه دريكا ژيانا موسلماناندا نهفا بوويه نارمانج بو دوزمنين نيسلامى و سهردهمى شهرى ساردا شهرى هزر و بيروباوهران و رموشه نيريى نهوژى دهمى دوزمنين نيسلامى كهفتين د شهرى روى ب رويبوونيډا ب دريژاها ميژوويى، لهوما ريكهكا دى گرتن و بهرهف ژنى چوون ژبهركو نهو گرنگرين فاكتهره د جفاكيډا لهوما دوزمنان بخو هه لبرارت وهك چهكهكى ب هيز بو خرابكاريى، و ژبهر نه زانينا ب نيسلامى و تيگه هشتنا خه لهت بو فهرمان و ياسايين وى و تيكه لكرن دناقبهرا نيسلامى وهك نايين و هندهك سهردهمريپن نه رهوا يان هندهك عورف و عهدهتان گه لهك دسهردا دچن و نهفا گومانه ل سهر ژنى جه د دلى واندا دكهت و ژوان گومانا ژى: ژن و ميراته يى وى.

لهوما من چه زكر فى پهرتوكى وهرگيرمه سهر زارى مه يى باديني داكو مفا ژى بهيتته وهرگرتن ژبهركو فه خواندنه كا فقهيه بو مه ب هژماره و حاله تيت پراكتيكى دسه لينيت كو نيسلامى چ ستهم ل ژنى نه كريه بهلكو ريژا لى گرتى و ماف و

بههر و پشکیت وئ بههرا پترا جارا ژ زهلامی پتره و چیتړه
 وديسان - خشتهييت ئاماره تيدا - پيشچاف دکهت ئه و
 حالهتيت ژن تيدا وهکی زهلامی میراتهی وهردگریت و دیسان
 ئه و حالهتین تيدا پتر وهردگریت و ئه و حالهتيت تيدا
 وهردگریت و زهلام نه وهرگریت.

له و ما من فیا بکه مه زمانی کوردی و بهیته چاپکرن و
 به لافه ببیت د ژيانا مه یا هزری و رهوشنیریدا دا بیژینه
 هه می که سا - ئیسلامی وعه لمانیا ژ زهلاما و ژنا - ئه فیه
 راستیا ئیسلامی و دا راستییت زانستی جهی گومانان بگرن.
 هیفی دکهم ئه ف کاره بجپته ته رازیا خیریت مه و دهیابیت
 مه دا و جهی مفا وهرگرتنی بیت.

تیبینی: من دهستکاریه کا کیم د هندهک جهاندا کریه بیی
 کارتیکرنی ل نافه پروکی بکهت.

خدیجه عبدالخالق علی

دهوک

20 رهمه زانا سالا 1430 مشه ختی

1 نیلونا سالا 2009 زایینی

پیشگوټنا نقیسه ری

حکمه تا خودی مه زن هوسا خواست کو هه فرکی هه بیت و بی دویمه یه بیت دنا فیهرا هه قی و نه هه قی هه ر ژ روژا باب ئادم هاتیه قی ئه ردی و تا کو قیامهت رادبیت هه روه کی خودی مه زن دبیزیت: {وَقُلْنَا اهْبِطُوا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ} ﴿البقرة: 36﴾، ئانکو: (مه ژى گوته وان: ژى دهرکه فن هه رنه خواری، هنده ک ژ هه وه ل هنده کان نه یار و دژمن)، دیسان دبیزیت: {وَلَوْ لَا دَفَعُ اللَّهُ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَهْدَمَتْ صَوَامِعُ وَبِيعَ وَصَلَوَاتُ وَمَسَاجِدُ يُذَكَّرُ فِيهَا اسْمُ اللَّهِ كَثِيرًا وَلَيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ} ﴿الحج: 40﴾، ئانکو: (و ئه گهر خودی هنده ک مروف ب هنده کان نه دابانه پاش، گه له ک سه و مهعه و دیر و کنیشه و مزگهفت، ئه ویت گه له ک نافى خودی تیدا دئینه گوټن، دا ئینه هه رافتن (کافلکرن)، و ب راستی خودی دى وى ب سه ر ئیخیت و هاریکاریا وى دى کهت، ئه وى دینى خودی ب سه ربیخیت و هاری دینى وى بکهت، ب راستی خودی یی ب هیز و دهسته لاتداره)، به لى خودی مه زن سوزا دایه خودانیټ هه قی کو هه ر ئه و دى ب سه رکه فن ده می دبیزیت: {إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ} ﴿غافر: 51﴾، ئانکو: (بی شک ئه م هه ر دى هاریکاریا پیغه مبه ریت خو ئه ویت باومری ئیناین کهین، د قى دنیا ییدا و د وى روژی ژیدا یا شاهد تیدا رادبن).

نه گهر پشته فانیت نه هه قی ژى نهو بن یین ژدهمه کی بو نیکی دی ب گوتگوتکییت خو هیرشى دکهنه راستییته نهلف ل دهف موسلمانان بهل چ پیقه نائیته و نهو گوتگوتک ههر زوی دی چن و نامینن ههروهکی خودی مهزن دبیزیت: { فَأَمَّا الزَّبَدُ فَيَذْهَبُ جُفَاءً وَأَمَّا مَا يَنْفَعُ النَّاسَ فَيَمْكُثُ فِي الْأَرْضِ } ﴿الرعد: 17﴾، نانکو: (فیجا نهو کهفا ب سهر دکه قیت [چ ب سهر ئافی و چ ب سهر حه لاندنا مه عدنهان وهکی زیړی و زیقی و سفری و رساسی] بی مفا دچیت و نامینیت، بهلی نهوا مفا یی دگه هینیته خه لکی و ب کیړ دئیته [وهکی ئافی و مه عدنه ی پاقر] د ئه ردیدا دمینیت [ئانکو وهقی هو سا دی مینیت و پویچی دی چیت و ب کیړ نائیته])، فیجا ژوان گوتگوتکا یین ئه رزان ئیستغلا لکرنا بابه تی ژنی یه ژبو هیرش کرنی ل سهر ئیسلامی و وه سا دبینن کو شریعه تی ئیسلامی سته ما ل ژنی کری ب په نگه کی ئاشکرا ده ما سهر په رشتی (القوامه) دایه زهلامی و دیسان دهمی مافی فره ژنیی ژى دایى و ل بهرام بهر نهو زیندان کری ل پشت دیوارا و بی بههر کری ژ پوستی (الولاية العامة) و نیقا بههرا زهلامی دایى ژ میراته ی.

بابهت ژى گه هشته وى راددى کو ریککه فتنه ک هاته بهستن ژبو نه هیلانا هه می جوړیت جودا کاریی دژى ژنی، کومه لا گشتی یا وهلاتیت ئیکگرتی په سه ندر ل (1976/12/18) ئ و دهر گه هی ئیمزاکرنی ل سهر هاته فه کرن ل سالا (1980) ئ و کهته کارى ل

(1981/9/3) ئی و (93) وهلاتا ریځکهفتن ل سهر پیگیری ب ههمی بهندی و یقه مورکر و ژ وهلاتیت موسلمان نهغه بوون (مصر، ترکیا، تونس، یهمهن، نهوندونیسیا، بهنگلادش، عیراق)، و مادی نیکی ژ وی ریځکهفتنی دبیرییت: بو مهبهستییت فی ریځکهفتنی زارافی (جوداکاری دژی ژنی) فی رمانی ددهت: ههر جوداکاریهک یان دویرکرنهک یان گریدانهک بهیته کرن ل سهر بنیاتی رهگهزی ... و پیدقیه زهلام و ژن د یهکسان بن د نازادییت سهرهکید د گورهپانییت سیاسی و ئابوری و رهوشنیری و پهروهده و فیترکرنیدا یان ههر گورهپانهکا دیدا.

دیسان د مادی دوویدا یا هاتی: ههر وهلاتهکی پشکدار دی پشتهفان بیت بو نههیلا نا ههمی جوریت جوداکاریی دژی ژنی و دی یا رازی بیت ل سهر پهیرهوکر و بکارئینانا ههمی ریکییت گونجایی و بیی سستی سیاسهتا نههیلا نا جوداکاریی دژی ژنی.

دیسان کونگری (السان) ل مصری هاته بهستن ل سبتیمبهرا سالا (1994) ئی و ژ ئارمانجیت وی نهو بوو کو مافی یهکسانیی دگهل زهلامی بدهنه ژنی د ههمی تشتاندا وهسا دیتن کو کونگرهکی دی یی ژنان ل پهکین دهستنیشانکهن ل سهر مافییت ژنی ل (20-25) سبتیمبهرا سالا (1995) ئی و یا دیاره کو ریبازا وان یا روون و ئاشکرایه د هیرشکرنا ل سهر ئیسلامیدا نهخاسمه دهمی ژنی ژ زهلامی جودا دکهن د هندهک نه حکاماندا.

ب راستی ژی پیدقیه بیژین کو رەفتاریت ەندەک موسلمانان د
دەرەهەقی ژنیڤا ریک خوشر ل بەرامبەر دوزمنیت وان کو ئەو
هیژشا خو مەزنتز لی بکەن ل سەر ئیسلامی دەمی راستییت
ئیسلامی تییکەل دکەن دگەل رەفتاریت ەندەک موسلمانان.

چونکە بابەتی مافی ژنی دمیڕاتەیدا یی گریڤایە ب مافی ویقە د
خودانکرنیڤا لەوما من ناف و نیشانییت فەکولینا خو کرە
هەفسەنگی دناقبەرا مافییت ژنی دمیڕاتە ی و خودانکرنیڤا
دشەریعەتی ئیسلامیدا، و من کرە سی تەوەر:

تەوەرئ ئیککی ب نافی: مافی ژنی دمیڕاتەیدا د شەریعەتی
ئیسلامیدا، من تیڤا گەلەک نمونە پیشکیشکریه و من ژن
تیڤا دانایە جەهەکی ل هەمبەر زەلامی د هیژا نیژیکبونیدا و
پلەیا ویدا وەسا دیاردبیت کو:

أ/ بتنی چار حالەت ییت هەین ژن تیڤا نیفا بەهرا زەلامی
وەردگریت.

ب/ گەلەک حالەتین هەین چەند جارکی ژبییت بوری پتر ژن
تیڤا وەکی زەلامی وەردگریت.

ج/ دەه حالەتی هەین یان پتر ژن تیڤا پتر ژ زەلامی
وەردگریت.

د/ ەندەک حالەتی هەین ژن تیڤا میڕاتە ی وەردگریت وزەلام
(هەفکویفی) وی نا وەردگریت.

ته وهری دووی ژی من نافی وی کریه (مافی ژنی دخودانکرنیدا دشریعتی نیسلامیدا).

ته وهری سیی ژی ب نافی (هه فسهنگی دنافبهرا میراتی ژنی و خودانکرنیدا ویدا د شریعتی نیسلامیدا ومن تیدا دوپاتی یا کری ل سهر فی په یوهندی دنافبهرا میراته و خودانکرنیدا بو کچی و دهیکی و خویشکی و هه فزینی و هه فیه ژی نهو حاله تن یین تیدا ژن نیفا زهلامی وهردگریت، هندهک جارا دگهل هندهک حاله تا کو ل دویماهی بومه دیاردکته کو هه فسهنگیه کا هویر یا هه دنافبهرا مافی ژنی د میراته ی و خودانکرنیدا ب رهنهگی کو یان یه کسان دبیت دگهل زهلامی یان ژوی ب بهخت تره و پتر وهردگریت نهوژی ژبه ر لاوازی و دهه فزکیا زهلامیدا بو بدهستفه ئینانا پارهی و مفاوهرگرتنی.

دیسان نهه فیه کولینه دیاردکته کو ژن یا یه کسانه دگهل زهلامی د مافی میراته یدا یان پتر وهردگریت دهمی زامنکرنیدا و خودانکرنیدا و کیم دبیت ونیفا وی ناوهرگریت بتن دهمی زامن خودانکرنیدا و زیده دبیت برهنهگی کو تیدا پیتهی نابیت.

ل دویماهی دخازم نهه فیه کولینه جهی رازیبونا فیه کوله ریت راستی بیت و هندهک خودان عاقلا کو لبه ر بهرزه بویه و هزر دکه ن سته ما ل ژنی هاتیه کرن د بابه تی میراته یدا، و ببیته جهی راوهستاندنا گوتگوتکی نهوهمی د دهره هفی میراتی ژنیدا و د دوزا ژنیدا بگشتی دهمی نیسلامی نیفا بههرا زهلامی دایی پستی کو نهو ژبن دهستیته کا دروست راکری و قورتالکری د ژیواره کی جفاکی و نابوریدا کو ژن تیدا

وهك كه رهسته كي ناف مالې بوو چو نه هليته نه بوو بهلكي ديقه لانكا زهلامې و مولكي وي بوو ... فيجا نه وېن راستي وان نه زفرينيته دادبي و ههقيي ... و كه رب و نه فياني دلپت وان تاري كرين ... بلا بزانن ئيسلام رونا هيه كه نافه مريت وتير وشكه كه نار او مستيت و نافه كا زه لاله و بپهنه كا خوشه و دي رونا هيا وي هه ميني و تاريي بهر زه كه ت خودي مه زن دييژيت: {بَلْ نَقْذِفُ بِالْحَقِّ عَلَى الْبَاطِلِ فَيَدْمَغُهُ فَإِذَا هُوَ زَاهِقٌ وَلَكُمُ الْوَيْلُ مِمَّا تَصِفُونَ (18)} ﴿الأنبياء : 18﴾، نانكو: [نهء.. ودينه ودي نهو دييژن] بهلي نه ههقي و راستي ب سهر پويجيي دييخين، [ههقي و راستي] پويجيي ناهي ليت و پويج دكه ت، فيجا پويجي دچيت و نامينيت، و ئيزا و نه خوشي بو هه وه بيت ژ بهر وان سالوخه تي ت هوين ب بال خودي قه لي ددهن).

ل دويماهيي ژي هه ز ناكه م ژن خو مه زن كه ن ل سهر زه لاما بقى يا هاتي د قى فه كوليني دا، چونكي ژيانا هه قزيني ل سهر هندي نا رابيت كو خه لكه كي نه چار بكه ي ب مافيت فه رزكري، بهلكي سيبه را ره قاري تي دا ب چاكي و دادى بيت و هه ر كه سه كي پارچه ك ژ مافي خو هيا ل يان باشيه ك دگهل يي بهر امبه ر كر بلا دويقدا نه كه ته منه ت و خرابي ... دا خيرا خو ژ ده ست نه ده ت.

دوعا ژ خودي مه زن دكه م كو نه هه فه كولينه ببپته نه گه ري ژي رنا گونه ها و بلن دبوونا پله يان ل ده ف خودي مه زن، هه مي سو پاسي بو خوداني هه مي جيهانان.

مافی ژنی دمیراته یدا د شه ریه تی ئیسلامیدا

ته وهری ئیکی: نه و حاله تیټ ژن تیډا نیڅا به هرا زه لامي
وهردگریټ.

ته وهری دووی: نه و حاله تیټ ژن تیډا وهکی زه لامي وهردگریټ.

ته وهری سیی: نه و حاله تیټ ژن تیډا پتر ژ زه لامي وهردگریټ.

ته وهری چاری: نه و حاله تیټ ژن تیډا میراته ی وهردگریټ و زه لام
ناوهرگریټ.

ب ژورکه فتن

دهمی ئەم بهراوردیی دکهین دناقبهرا مافی ژنی د میراتهیدا و مافی زهلامی ب مهبهستا ههقبهرا کرنی بتنی— ئەم عهسهباتا ئیکلا دکهین ب سئ پیفهرا نهوژی: یا ئیکی لایهنی نیژیکی، و یا دووی پلهیا وئ، و یا دویماهیئ هیزا وئ، دگهل کو ئیکلا کرن دناقبهرا — عهسهباتا — بتنی بو عهیالا و بابا و برایا و ماما یه بهئ ئەم ل فییری بتنی رامانی ئیستعاره دکهین.

فیجا ل دهمی ئیکلا کرنی ژ لایهنی نیژیکی دئ ههقبهرا دناقبهرا دهیکی و بابیدا یان باپیر و داپیرا دا بیت، فیجا لایهنی دئ بیته بابینی، و ههقبهرا دناقبهرا کوری و کچیدا و لایهنی دئ بیته عهیال، و ههقبهرا دناقبهرا برای و خویشکیدا و لایهنی دئ بیته براینی، و ههقبهرا دناقبهرا زهلامی وژنکیدا و لایهنی دئ بیته ههفرینی.

و د دهمی ئیکلا کرنیدا ب پلهیا نیژیکیبونی ئەم بهراوردیی دناقبهرا بابی و داپیریدا ناکهین، چونکی پلهیا داپیری یا دویره و یا بابی نیژیکتره بهلکی دئ دناقبهرا دهیک و بابادا بیت یان باپیر و داپیرادا.

دیسان د دهمی ئیکلاکرنی ب پلهیا نیژیکبوونی ئەم بهراوردیی
 ناکهین دناقبهرا (برایهکی دروست) و (خویشکهکی ژبابی) یان
 برایهکی دروست و خویشکهکا دروست یان برایهکی ژبابی
 و خویشکهکی ژبابی و ب فی رهنگی.

و د فی بهراوردیی دا هندهک حالهتیت ههین ههبوونا زهلامی و
 ژنی د ئیک مهسهلهدا وهکی بابی دگهل دهیکی و کوری دگهل کچی
 و چیدبیت ئیک ژوان لادهین و یی بهرامبهه وی دانینه شوینی و
 هنده حالهتا ژی نهیا بهه ناقله ههبوونا ههردوو لایهنا پیکفه
 وهکی زهلامی دگهل ههفژینا وی چونکی پیدقیه ئیک ژوانا بهمریت
 دا یی دی میراتی وی وهرگریت.

ته وری ئیکی

حاله تیّت ژن تییدا نیفا زهلامی ژ میراتهی وهردگریت

دهمی خواندنا ههمی حاله تیّت ژن تییدا نیفا زهلامی وهردگریت
ژ میراتهی دی بینین بتنن ئەف حاله ته نه:

1- هه بونا کچی دگهل کوری:

ئه وژی ژ بهر گوټنا خودایی مه زن: {يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ
لِلذَّكَرِ مِثْلُ مِثْلِ الْحَتِّ الْاُنثَيَيْنِ} ﴿النساء: 11﴾، ئه وژی ئه گهر باب یان
دهیک مر و لدویف خو هیلان دی ب فی رهنگی بیت:

کور	کچ
2	1

میراته دی هیته دابه شکر ←
وهك سيك (3/1).

زاروکیّت زاروکا هندی نزم بن دگهل کچ و کوریت کورا د پله یا
واندا وهکی کورپ کورپ دگهل کچا کورپ یان کورپ کورپ کورپ
دگهل کچا کورپ کورپ ... ههمی پیکفه دی لدویف یاسایا (لِلذَّكَرِ مِثْلُ
حَتِّ الْاُنثَيَيْنِ) وهرگرن، ئانکو کچ نیفا بههرا زهلامی دی وهرگریت.

2- هه بونا بابی دگهل دهیکئ و نه بونا زاروکا و هه فزینا:

ئه وژی ژ بهر گوتنا خودایی مهزن: (فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ وَلَدٌ وَوَرِثَهُ أَبَوَاهُ فَلِأُمِّهِ الثُّلُثُ) لقییره (سیکه، 3/1) و یا مایی کو دوو سیکن بو بابی یه ههر وهکی ئیمامی بوخاری و موسلمی و نه بو داوودی و ترمزی و ئبن ماجه ی و نه سائی ب سه نه دهفه فه گیرای ژ ئبن عه باسی خودی ژ رازی بیت کو پیغه مبهری (سلاقین خودی ل سهر بن) یا گوتی: (أَلْحَقُوا الْفَرَائِضَ بِأَهْلِهَا فَمَا بَقِيَ فَهُوَ لِأُولَىٰ رَجُلٍ ذَكَرَ). قیجا ئه گهر كه سهك مر و ئه قیین خواری ل دویف خو هیلان دی ب فی رهنگی بیت:

باب	دهیک
یین مایی تعصیباً	3/1
2	1

وبشی رهنگی بابی دوو جارکی هندی بههرا دهیکئ وهرگرت.

3- هه بونا خویشکا دروست یان بابی دگهل برایی دروست یان بابی، ئه وژی ژ بهر گوتنا خودی مهزن: (وَإِنْ كَانُوا إِخْوَةً رِجَالًا وَنِسَاءً فَلِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنثِيَيْنِ) (النساء: 176).

نهوژی نهگهر ئیک مر و نهفه هیلان دی ب فی رنگی بیت:

برایه ک ژ	خویشکه ک ژ
لایی بابی	لایی بابی
2	1

یان

برایه ک ژ	خویشکا
دروست	دروست
2	1

(لَلَّذِكْرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنثَيْنِ)

بو زهلامی بههرا دوو جارکی یا ژنی

4. حاله تیټ (حَظِّ الْأُنثَيْنِ):

خودی مهزن دبیټریت: (وَلَكُمْ نِصْفُ مَا تَرَكَ أَزْوَاجُكُمْ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُنَّ وَلَدٌ فَإِنْ كَانَ لَهُنَّ وَلَدٌ فَلَكُمْ الرُّبْعُ مِمَّا تَرَكَنَ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوَصِّينَ بِهَا أَوْ دَيْنٍ وَلَهُنَّ الرُّبْعُ مِمَّا تَرَكَتُمْ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَكُمْ وَلَدٌ فَإِنْ كَانَ لَكُمْ وَلَدٌ فَلَهُنَّ الثُّمُنُ مِمَّا تَرَكَتُمْ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوَصُّونَ بِهَا أَوْ دَيْنٍ) (النساء: 12).

نانکو: (و نیفا میراتی ژنیټ) ههفسه ریټ ههوه هیلایی بو ههوهیه (پشتی مرنی) نهگهر وان چو زارووک (کوړ یان کچ) نهبن (نه ژ ههوه، و نه ژ چو زهلامیټ دی) و نهگهر وان زاروکهک هه بیت، چاریکه کز میراتی وان هیلایی بو ههوهیه (ههلبهټ) پشتی جهننا و هسیه تا کری و (دهرنیټ خستنا) قهران (دهینان) و نهگهر ههوه چو زارووک نهبن (کوړ یان کچ، ژ

وی یان ژ نیکا دی، چاریکا میراتی هه وه بو هه فسه ریټ هه وه یه،
 و نه گهر هه وه زاروکه ک هه بیت هه شتیکا میراتی هه وه بو وانه،
 پستی جهننا و هسیه تا هه وه کری و درئیخستنا قهران، و نه گهر
 زهلامه ک یان ژنه ک بی عیال و بی باب ﴿مه خسه د یا بی دوینده
 و باب و باپیر بیت﴾ مر، و برایه ک یان خویشکه کا ﴿ژ دهیکی﴾
 هه بیت شه شیک بو ههر نیکیه و نه گهر ژ نیکی پتر بن هه می د
 سیکیدا دهه فپشکن، پستی جهننا و هسیه تا بی زیان و
 درئیخستنا قهران).

له و ما نه گهر نیک ژ هه فزینا مر و یی دی هیلا د دویف خوړا
 میراته بقی رهنگی دی هیته لیقفه کرن:

ژن هه فزین	زهلام هه فزین	
4/1	2/1	ل دهمی هه بونا کوری
8/1	4/1	ل دهمی نه بونا کوری
1	2	

ته وهری دووی

حاله تیټ ژن تیډا وهك زهلامی میراته‌ی وهردگریټ

ل دهمی خواندنا مه‌سه‌لیټ میراته‌ی دی بینین کو هنده‌ك
حاله تیټ هه‌ین ژن تیډا وه‌کی زهلامی میراته‌ی وهردگریټ نه‌وژی
نه‌فه‌نه:

1- حاله‌تی میراتی ده‌یک دگه‌ل بابی دگه‌ل هه‌بوونا کوپه‌کی یان
دوو کچا و پتر و هنده‌ك جارا کچه‌کی بتنی:

/ا

باب	ده‌یک	کوپ
6/1	6/1	ییټ مای تعصیباً

/ب

باب	ده‌یک	دوو کچ
6/1 + یی مای تعصیباً	6/1	6/1
1	1	4

ج/ به‌لکو حاله‌ته‌کی هه‌ی ده‌یک و باب تیډا د یه‌کسانن دگه‌ل
هه‌بوونا کچه‌کی بتنی، نه‌گهر ژنکه‌ك مر و نه‌فین ل خواری ل
دویف خو هیلان دی بقی ره‌نگی بیت:

هه‌فژین (زه‌لام)	باب	دهیک	کچ
4/1	6/1 + یی مایی تعصیباً	6/1	2/1
3	2	2	6

(فیها عول)

د/ هندهك حاله‌تیٔ هه‌ین داپیر تیډا وه‌کی بابی وهر‌دگریٔ دگهل
هنډی کو (داپیرا دهیکیی یه) و یا دویره ژ میړی* وه‌کی:

باب	دهیکا دهیکیی	کور
6/1	6/1	ییٔن مایی تعصیباً
1	1	1

باب	دهیکا دهیکیی	دوو کچ
6/1 + ییٔن مایی تعصیباً	6/1	3/2
1	1	4

* لڙیږی دهر‌که‌فت ژ پیغه‌ری یه‌کسانیی دناقه‌را زه‌لامی وژنیدا دپله‌یا نیږیکو‌نیدا نه‌فه‌ژی
بومه دپاردکته کا ئیسلامی چهند ریترا دایه ژنی د‌هل هندی کو یا دویتره ژ مری به‌لی
هنډی زه‌لامی وهر‌سرت.

2- میراتی براما کا دگهل خویشکین دهیکئی بهردهوام دمیراتهی دا:
 خودی مهزن دبیریت: (وَإِنْ كَانَ رَجُلٌ يُورَثُ كَلَالَةً أَوْ امْرَأَةٌ وَلَهُ
 أَخٌ أَوْ أُخْتُ فَلِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا السُّدُسُ فَإِنْ كَانُوا أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ فَهُمْ
 شُرَكَاءُ فِي الثُّلُثِ) (النساء: 92).

ئهف دهقه ژی یی ناشکرایه ل سهر یه کسانیا بههرا ژنکی دگهل زهلامی
 نهگهر خویشک وبرا یینیا وان ژلایی دهیکئی قه بیت.
 و ل دویف ئایهتیی میراتی خویشک و برایا دی بقی رهنگی بیت:

/۱

براما ک	دهیک	زهلام
6/1	3/1	2/1
1	2	3

خویشک ژلایی دهیکئی	دهیک	زهلام (ههفرین)
6/1	3/1	2/1
1	2	3

ب/

خویشک ژلایي دهیکي	براماك	دهيك	زهلام ههفژين
ههفېشكن دسيكي دا		6/1	2/1
1	1	1	3

3- مهسه لهيا ههفېشك:

ئهگهر ژنكهك مر و ئهفېن خواري ل دويف خو هيلان دي ب

في رهنكي بيت:

برايهكي دروست	دوو خيشك ژلایي دهیکي	دهيك	زهلام ههفژين
يا ماي، وچ بو نامينيت	3/1	6/1	2/1
0	2	1	3

ل فیړئ ههردوو خویشکیت ژلایئ دهیکئ فه (6/1) وەرگرت
چونکه ههردوو د ههفپشکن د سیکیډا و بو برایئ دروست چ
نامینیت بهلئ نیمام عومهری و زهیدی و عوسمانی کورئ عهفانی
ئهف لیقفهکر نه راستفهکر بقی رهنگی خوارئ:

برامک	دوو خویشکیت ژلایئ دهیکئ فه	دهیک	زهلام ههفژین
	ههفپشک دسیکئ دا	6/1	2/1

دی سیکئ لیقفهکته دناقبهرا واند ب یهکسانی ههر ئیکی پشکهک
ژ سیکئ، چونکی نهوژی براماکه.

و ل فیړئ برایئ دروست کو نهو نیژیکتره بو مری میراته وەرگرت
وهکی خویشکیت ژلایئ دهیکئ فه کو نهو دویرتره ژ مری:

4- یهکسانیا زهلامی دگهل ژنی دهما دمیننه بتنئ دمیراتهی دا:

نهگهر کهسانهک مر و (زهلامهکئ بتنئ) یان (ژنهکا بتنئ) ل
دویف خورا هیلا نهنجامئ دویماهیئ دی نهو بیت کو نهوئ
دمینیت دی ههمی میراته گههیتئ فیججا چ زهلامی وەرگرت
وگههشتئ وهک (عصبه) و چ گههشته ژنکئ پشکهک وهک (فرض)
یا دی ژی دی لی هیته زفراندن ئانکو دی ههمی گههیتئ بو
نموونه:

ز	میرات وهرگر (زهلام)	بههرا وی ژ میراتهی	میرات وهرگر (ژن)	بههرا وی ژمیراتهی
ا-	باب	هممی میراته (تعصیباً)	دهیک	3/1 + یامایی ئ دهیته زفراندن
ب-	کور	هممی میراته (تعصیباً)	کچ	2/1 + یامایی ئ دهیته زفراندن
ج-	برا	هممی میراته (تعصیباً)	خویشک	2/1 + یامایی ئ دهیته زفراندن
د-	ههفرین (زهلام)	2/1 + یامایی ئ دهیته زفراندن	ههفرین (ژن)	4/1 + یامایی ئ دهیته زفراندن
ه-	خال	هممی دی گههیتی چونکه ئهوژی ژ مروفتی نیزیکه	خالهت	هممی دی گههیتی چونکه ئهوژی ژ مروفتی نیزیکه (دوی الارحام)
و-	مام	هممی میراته (تعصیباً)	مهت	هممی میراته چونکه ژییته نیزیکه

ئەقەژی بتنی هندهك نموونه نه ل سەر مهسهلا يهكسانيا دناقبهرا زهلامی و ژنیډا دمیراتهی دا و رامان پی ئەو نینه کو بتنی ئەقە حالهته هه نه، چیدبیت ژی هندهك بیژن ژنی وهکی زهلامی وەرگرت چونکه کهس ل بهرامبەر وی ژ زهلاما نهبوو و بهرسف ژی ل سەر فی گوټنی ئەقەیه: چیدبوو دهق یی وهسا با کو چینابیت خودانیټ بههر ویشکا (فرض) ژ ژنا ژ بههرا خو پتر وەرگرن نهخاسمه کو نه ریکهفتنهکا ههی دناقبهرا زانایین شهريعهتیدا د مهسهلا لی زفراندنیډا (بیی جودایی دناقبهرا ژنی و زهلامی دا) و ژوانا یین مهسهلا لی زفراندنی رت دکهن ل سەر خودانیټ پشک و بههرا (زهیدی کوری سابتی و مالک و شافعی) و گهلهك ژ سهحابا و زانایین شهريعهتی ژی دبیزن دروسته و یاسایا مسری ژی کار پی دکهت د ماددی ژماره (14) ژ یاسایا (مواریث) ژماره (77) یا سالا (1943)ز.

5- هندهك حالهتیټ دی:

أ/ يهكسانيا خويشكا دهیبابی دگهل برایی دهیبابی:

1-

ههقژین	خويشكا دهیبابی
2/1	2/1
1	1

ههقژین	برایی دهیبابی
2/1	یا مایی تعصیباً
1	1

-2

هه‌فژین	کچ	برای دهبابی
4/1	2/1	یا مایی تعصیباً
1	2	1

هه‌فژین	کچ	خویشکا دهبابی
4/1	2/1	یا مایی دگهل کچی (عصبته مع الغیر)
1	2	1

ب/ یه‌کسانیا خویشکا ژ لای دھیکّ ڤه دگهل برای دهبابی بیی
هه‌ڤیشکی:

به‌ری نوکه مه به‌حسیّ حاله‌ته‌کی کربوو کو تییدا خویشکا
ژ لای دھیکّ ڤه یه‌کسان دبیت دگهل براماکي و (خویشک هه‌می)
یین ژ لای دھیکّ یه‌کسان دبن دگهل برای دهبابی د مه‌سه‌لا
هه‌ڤیشکدا و ل ڤیړی خویشکا ژ لای دھیکّ ڤه کو (دویرتره) بو
نموونه:

هه‌قزین	دهیک	خویشک ژلایئ دهیکئ	برایئ دهیبابی
2/1	6/1	6/1	یامایی تعصیباً
3	1	1	1

ج/ هژمارا ژنکا یه کسان دبن دگهل زهلامین نهئینه زربارکرن به‌ردهوام:

دوو جورین لادانا زربارکرنی ییت ههین:

1- زربارکرن بئ بههرکرنی: ئانکو ئهون یین بئ بههر دبن ژ میراتهی ب ئیک جاری ژبه‌ر هه‌بوونا وان که‌سین وان زربار دکهن وهکی برایی کو دهیته زربارکرن ب هه‌بوونا بابی.

2- زربارکرن کیمکرنی: ئه‌وژی ئهون یین بههر و پشکین وان کیم دبن ژبه‌ر هه‌بوونا ئیکئ دی وهکی کیمبوونا به‌هرا دهیکئ ژسیکئ (3/1) بو شه‌شیکی (6/1) ژبه‌ر هه‌بوونا تایئ میرات وەرگر (الفرع الوارث).

فه‌ره بزانیان کو شه‌ش که‌سین چ جارا ناهیننه زربارکرن ب زربارکرن بئ بههرکرنی ئه‌وژی ئه‌فه‌نه:

هه‌فژین (زه‌لام) و هه‌فژین (ژن)

کور و کچ

باب و دهیک

و یا سه‌رنج راکیش ئه‌فه‌یه کو سی زه‌لامن و سی ژن چو جارا ناهینه زربارکرن ب زربارکرنای به‌هرکرنی.

د/ سی مه‌زه‌به‌بیت هه‌ین د لی‌کفه‌کرنای میراتی (ذوي الارحام):*

1- مه‌زه‌به‌بی (أهل الرحم) ئه‌وژی یه‌کسانیی دکه‌ن دنا‌قبه‌را هه‌می که‌س و کاراندا، نی‌ر بن یان می، نی‌زیکی مری بن یان د دوی‌تر بن، فی‌جا ئه‌گه‌ر مرو‌فکه‌ مر وئ‌ه‌فین ل خواری ل دوی‌ف خو هیلان دی بقی ره‌نگی بیت:

کچا کچی	کورئ کچی	خال	خاله‌ت
1	1	1	1

میراته دی هی‌ته لی‌کفه‌کرن ل سه‌ر چار پشکا

* د ماددی ژماره (31) ژ یاسایا (77) ل سالا (1943) دا هاتی‌ه: ئه‌سه‌ر که‌سه‌ک نه‌بو ژ — عصبای — دینه‌مالیدا وچو ژخودانی‌ت پشک و بارا نه‌بووه ... میراته دی هی‌ته لی‌کفه‌کرن ل سه‌ر که‌س و کاریت مری (ذوي الارحام).

3- مه زهه بی (أهل التنزيل) نهوژی کهس و کاران دهه ژمیرن
ب حسابا نهصلیت وان ئانکو نهگهر مروقهك مر و نهفین
ل خوارئ ل دویف خو هیلان دئ بقی رهنگی بیت:

کچا کچی	کورئ خیشکی
کچ	خویشک
2/1	یئن مایی (عصبة مع الغير)

ئانکو کچا کچی ب دهیکئ هاته هژمارتن کو کچه د نهصل دا و
کورئ خیشکی ژئ ههر ب خیشکی هاته هژمارتن.

3- مه زهه بی (أهل القرابة) نهوژی کا کی نیزیکتره بو مری
میراتهی وهردگریت بو نموونه نهگهر کهسهك مر و کورئ کچی
هه بوو و کورئ مهتئ هه بوو ل فی حالهتی میراته هه می دئ
کههیته کورئ کچی و چو ناگههیته کورئ مهتئ، نهف ههرسی را و
بوچوونه یئن ههین د فقهيئ نیسلامیدا و پیکفه نه می دبیین کا
چهوا مه زهه بی ئیکئ (أهل الرحم) نابینیت ب کیماسی کو
یه کسانیی بکهت دناقبهرا زهلامی وژنییدا دهما کوم دبن.

ته وهری سیی

ئهو حاله تیټ ژن تیډا پتر ژه لامي میراته ی وهردگریټ

سیسته می (المواریټ) د شهریه تیټ نیسلا میډا ییٚ ئافاگریه ل سهر دوو ریټکین سهرکی ئه وژی ئه فه نه:

1- میرات ب پشک و بارا (بالفرض) ئه وژی یا د قورئانا پیروژ و سوننه تا پیغه مبه ریډا* (س) هاتی و رامانا ویٚ ئه وه کو خودانی بههری ویٚ وهردگریټ یا د ده قیډا هاتی ژ (دوو سیکا یان سیکی یان شه سیکی یان نیقی یان چاریکی یان هه شتیکی).

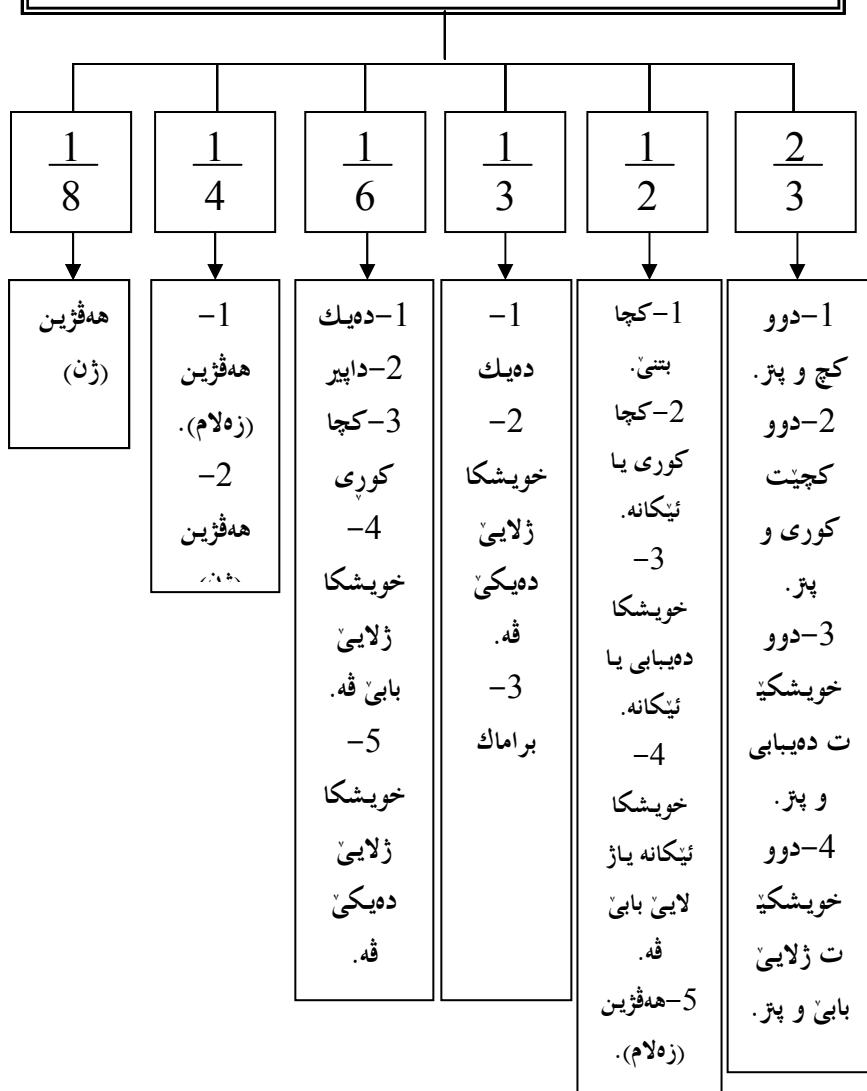
2- میرات ب ره ی (التعصیب) ئه وژی پستی خودانیټ بههرا میراتی خو وهرگرن یا مایی ئه و دی گه هیته وان و ئه وژی (عصبة بالنفس) و هکی کوړی کوړی کوړی و هندی بجیته خوار و (باب) و (باپیر) و هندی بلند بیت و برایٚ دهیبابی و برایٚ ژلایٚ بابیٚ فه و زاروکیټ وان و مامیٚ دهیبابی و زاروکیټ وان و هندی نرم بن، یا هه ی ژی (عصبة بالغیر) ئه وژی خویشک دگهل برایٚ و کوړ دگهل کچی و کوړی کوړی دگهل کچا کوړی و هندی نرم بن، و یا هه ی ژی (عصبة مع الغیر) ئه وژی خویشکا دهیبابی یان ژلایٚ بابیٚ فه دگهل کچی یان کچا کوړی.

* هه می (فرض) ئانکو پشک و بههرین د قورئانا پیروژدا هاتین بتنیٚ بههرا داپیریٚ یا د سوننه تا پیروژدا هاتی.

سیسته می میراته ی بقی رهنگی یه کو خودانیٔ پشک و بههرا
 بههریٔ خو ٲراکه ن ل دهسپیکی ٲاشی خودان (عصبه) یا مایی دی
 ل سه ر هیٔته لیٲکه ه کرن یان زی دی هه می گه هیٔتی نه گهر نه و
 بتنی بن و خودانیٔ بههرا نه بن.

وهسا دیاردبیت کو ٲتر میراته دگه هیٔتی ژنی ب (فرض) و میراته
 ب پشک و بههرا بو وان گه لهك چیٔتره ب (تعصیب) د گه لهك
 حاله تاندا نه فهژی بو مه د فی خشتی خواریدا دیاردبیت:

ئهو (فرض) پشکیت د قورئانی و سوننه تییدا هاتین و خودائیت وان
(ئه فین دی و هر رن)

هەر خودان بههرهكی (فرض) هندهك مهرجيت ههين ل فيري
جه نهبوو دياركهين.

ژ في ليكفهكرني ديار دبیت:

1- مهزنترين (فرض) ئانكو پشك و بههر د قورئانا پيروزدا
ئهوژي (دوو سيكن) و ئهوژي نا گههيتته چ زهلاما بهلكي
بتني بو ژنايه.

2- (نيث) ناگههيتته چ زهلاما بتني (ههفزيني) ئهگهر چو
(فرع وارث) نهبوون ئهوژي گهلهكا كي مه و دمينايت پشكا
(نيث) بو چار ژ نا.

3- دوو ژ نا (سيكي) ومردگرن ئهوژي دهيكه ئهگهر چو
(فرع وارث) نهبوون يان ل دهمي نهبوونا دوو برايا و پتر
و ديسان خويشكييت ژلايي دهيكی فه زي ومردگرن ئهگهر
چو (اصل يان فراغ وارث) نهبوون ژ دووا و پتر، و ديسان
سيكي ومردگرن براماك ب ههمان مهرج يان ئهگهر براماكهك
ههبوو دگهل خويشكهكي ژلايي دهيكی فه ب يهكساني.

4- (شهشيك) ئهف بههره دگههيتته پينچ ژ ئنكا و سي ژ زهلاما.

5- (چارئيك) ههفزين (زهلام) ومردگريت ئهگهر چو (فرع
وارث) ژني نهبوون و مر ديسان ژن (ههفزين) زي
ومردگريت ئهگهر ههفزيني وي چ وپرس نهبوون.

6- (ههشتیك) ژن (ههفژین) وەردگریت ئەگەر زەلامی چو وێرس نەبوون.

قیجا دی بۆمه دیاربیت کو دەستنیشانکرنا بەهر و (فرض)ین ژنکی بۆ وێ ب مفاثره، چونکی ئەو پتر ژ ههفده حالهتا میراتهی وەردگریت و زەلام بتنی ل شەش حالهتا وەردگریت وگەلەك جارا پتر زی ژ زەلامی وەردگریت ئەوژی دی دیاربیت فان ههقبەرکراندا:

ئیک: بەهرا دوو سیکا (3/2) بمفاثره بۆ ژنی ژ (تعصیب)ی بو زەلامی هندهك جارا:

ئەگەر ژنکهك مر و (60) فەدانیت عەردی هیلان و میراتگر ئەفەبن دی ب فی رەنگی بیت.

ههفژین (زەلام)	باب	دهيك	دوو کوپ
4/1	6/1	6/1	يامایی تعصیباً تعصیباً
3	2	2	5
15	10	10	25

هەر کچهکی (16) فەدان

هه‌فژین (زه‌لام)	باب	دهیک	دوو کچ
4/1	6/1 + یامایی تعصیب	6/1	3/2
3	0+2	2	8
12	8	8	15

هه‌ر کوره‌کی 12 فه‌دان

وه‌سا دیاردبیت ژ فئی هه‌فبه‌ریی کو به‌ه‌را دوو سی‌کا دهر‌ف‌ه‌ت دا هه‌ردوو کچا د هنده‌ک مه‌سه‌لادا هه‌ر کچه‌ک پتر وهر‌گری‌ت ژ هه‌ف‌کویفی خو نه‌گه‌ر دوو کور‌ه‌بن ل جهی هه‌ردوو کچا.

دیسان نه‌گه‌ر جهی هه‌ردوو کچا کور‌ی بدانی‌ن و ل جهی هه‌ردوو کور‌ا هه‌ردوو کور‌یت کور‌ی بدانی‌ن هه‌ر مه‌سه‌له دی وه‌کی خو‌بیت چون‌کی میراته دی گه‌هیتی ب پیشه‌ری کور‌ینی (البنوة) خو نه‌گه‌ر دوویر زی بن.

فی‌جا یا دیاره کو به‌ه‌را دوو سی‌کا مفا گه‌ه‌انده هه‌ردوو خویش‌کا چون‌کی هه‌رئیک ژوان (12) فه‌دان گه‌ه‌شتنی ل به‌رام‌به‌ری هه‌ردوو بر‌ایایی‌ن میراته گه‌ه‌شتی ب (تعصیب) و به‌ه‌را وان دبوو (16) فه‌دان و هه‌رئیک ژوان (8) فه‌دان گه‌ه‌شتنی.

دوو: به‌ه‌را نیف (2/1) مفا گه‌ه‌انده یی‌ن می پتر ژ (تعصیب)ی گه‌له‌ک جارا: و بقی ره‌نگی دی بۆمه دیاردبیت:

ا- نه گهر ژنکه ک مر و (156) فهدان هیلان و ژ ویرسیټ وی
ییټ ماین نهفه بوون:

ب-

کچ	دهیک	باب	هه فترین (زهلام)	
2/1	6/1	6/1 + یامای تعصیباً	4/1	(عول)
6	2	0+2	3	یاتیدا
				هه ی
				/12

72

24

24

36

156

=12ف

کوپ	دهیک	باب	هه فترین (زهلام)
یا مایی تعصیباً	6/1	6/1	4/1
6	5	2	1
65 156/12 =13ف	26	26	39

ل فیږی کچی ب (فرض) (72) فه دان ودرگرتن و ژبه ر بههرا وی بههرا ههڅرینی و بابی و دهیک کیم بوو چونکی (عول) یا مهسه لیدا هه ی بهروفازی کوری ئهقی میراته دگه هیتی ب ریکا (تعصیب) و بههرا وی دبیته (65) فه دان چونکی نهوه یا مایی. پستی خودانیټ پشکا بههریت خو رادکهن و نهو کیمره ژ بههرا کچی، و مهسه له وهک خو دمینیټ نهگهر کچا کوری بدانینه جهی کچی یان کوری کوری بدانینه جهی کوری:

ب: نهگهر ژنکهک مر و (48) فه دان هیلان و ویس نهفه بوون:

ههڅرین (زهلام)	دهیک	خویشک یا دهیبابی	
2/1	3/1	2/1	(عول)
3	2	3	یاتیدا هه ی
18	12	18	48/8
			6=ف

ههڅرین (زهلام)	دهیک	دوو کور
2/1	3/1	یامایی تعصیب
3	2	1
24	16	8

ئەفەژى جوداھىيەکا گەلەکا مەزنە چونكى خويشكا دەيبابى پتر ژ دوو جارا ژ ھەفکويشئى خو وەرگرت کو ئەوژى براىئى دەيبابىيە ئەفئى (8) فەدان گەھشتينى و ئەوئى بخو (18) فەدان وەرگرتن. سئى: پشکا (سئىک) بو ژنى ب مفاترە ژ (تعصیب)ئى بو زەلامى ھندەک جارا: ئەوژى دئى بقی رەنگى بۆمە دياربیت:

ا:

دوو برايت	دوو خويشك	دەيك	ھەفژين (ژن)	
دەيبابى	ژلايئ دەيكى			میراتە 48
يامايى	3/1	6/1	4/1	48/12 4=
3	4	2	3	
12	16	8	12	

ل فيئرئ ھەرنئىك ژ ھەردوو خويشكين ژلايئ دەيكى (8) فەدان وەرگرتن و ئەو دویرترن بەلئ ھەردوو برايت دەيبابى (12) فەدان ھەرنئىكى (6) فەدان وەرگرتن و ئەو كيمترە ژ میراتی ھەردوو خويشكيت وان کو بۆمە دووپات دبیت کو میراتە ب (فرض) ئانکو پشك و بەھرا ب مفاترە بو ژنى ژ (تعصیب)ا زەلامى.

ب: مهسه لهکا دی یا هه ی پتر دیاردگهت کو بههرا (سیک) ب
مفاتره بۆ ژنی هندهک جار ژ (تعصیب) بۆ زهلامی، بۆ نمونه:

میراته	دوو براییت دهیابی	خویشک ژلای دهیکى فه	ههفرین (زهلام)
میراته 120	یا مای تعصیباً		
فه دان	1	2	3
فه دانن			
$20=120/6$	20 فه دان	40 فه دان	60 فه دان

ل فیڕی ههڕئیک ژ ههردوو خویشکا ژلای دهیکى فه دوو جارکی
هندی بههرا برایی دهیابی وهرگرت دگهل هندى کو ئەو نیژیکتره
بۆ مری.

ج: مهسه لهکا هه ی نهړیکى (خلاف) تیدا یا کهفن و بهرنیاسه و
گهلهک دان و ستاندن دناقبهرا زانایین شهريعهتیدا هاتیه کرن ل
دور بههرا دهیکى ئەگهرد مهسه لیدا باب و ههفرین ههبوون فیجا
ئەگهرد نیقهک دا ههفرینی و سیک دا دهیکى دى (6/1) مینیت بۆ
بابی ب (تعصیب) و ئەو نیقهکا بههرا دهیکى یه، لهوما ئیمام
عومهری و زهیدی وهسا دیت کو دهیک سیکا مای وهرگريت پشتی نیفا
ههفرینی داکو پتر بگههیته بابی پتر ژ دهیکى بهلى ئبن عهباس ما ل
سهر هندى کو کاربکهت ب راما نا دیار یا دهقین پیروژ (ظاهر النصوص)

نووژی کو پشکا دهیکئی سیکه نهگهر (فرع وارث) یا دوو برا پتر نهبن –
 هندی بههرا وئی پتر لی بیټ ژ یا بابی فیجا دبیریتنه زهیدی: تو وئی
 سیکا مایی د پهرتوگا خودیدا دبینی یان ب رایا خو دبیرژی، بهرسف دا
 و گوټ: نهفه بوچوونا منه نهز دهیکئی نادانمه پیښیا بابی.
 و داکو نهو نهریکی (خلاف) یا هه ی پتر دیاربیت تا نوکه د
 پهرتوکیټ فقهیدا دی فی هه فبهریی چیکهین:

باب	دهیک	هه فزین (زهلام)
یامایی نصیباً	3/1	2/1
1	2	3

مه زهه بی ئبن عه باسی

باب	دهیک	هه فزین (زهلام)
یا مایی تعصیباً	3/1 + یامایی پشت بههرا هه فزینی	2/1
2	1	3

مه زهه بی عومهری و زهیدی

فیجا نه گهر ودهسا دیاردبیت کو ههلبزارتنا مهزههبی ئیمام عومه ر
و زهیدی ل دویف یاساییت گشتی ههر دی مینیت مهزههبی ئبن
عهباسی وهك بوچوونهكا فقهی یا ریكهفتی دگهل دهقی دیار
(ظاهر النص) و مافی ههر وهلاتهکی موسلماننه ئیک ژ ههردوو
بوچوونا ههلبزیریت د نه حکامیت میراتهی دا.

چار: بههرا شهشیکی (6/1) چیدبیت بمفاتر بیت بو ژنی ژ
(تعصیب) ئ بو زهلامی: نهوژی د فان مهسهلادا دیاردبیت:

/ا

ههفترین (زهلام)	دهیک	خویشک ژلای دهیکی	دوو براییت دهیبابی
2/1	6/1	6/1	یا مایی تعصیباً
30 فهدان	10 فهدان	10 فهدان	10 فهدان

ههمی میراته (60) فهدانن

ل فییری بههرا (6/1) بتنی بو ژنی دوو جارکی هندی بههرا ههر
برایهکی دهیبابییه و نهگهر هژمارا براییت دهیبابی زیدهبیت دی
ههر بههرا خویشکا ژلای دهیکی فه وهکی خو مینیت یی مسوگهر
و ئیک پشک دی هیته لیقفهگرن ل سهر هژمارا براییت دهیبابی.

ب: میراته (648) فهدانن

کچا کورپی	کچ	دهیک	باب	هه فژین (ژن)
6/1	2/1	6/1	6/1 + یا مایی تعصیباً	8/1
4	12	4	4	3
96	288	96	96	72

کچا کورپی	کچ	دهیک	باب	هه فژین (ژن)
یا مایی تعصیباً	2/1	6/1	6/1	8/1
1	12	4	4	3
27	324	108	108	81

ل فیړی کچا کورپی چار پشک ژ مهسه ل ودرگرتن، چونکی بههرا
وئ (6/1) یه به ل کورپی کورپی نیك پشک گه هشتی چونکی میراته
گه هشتی ب (تعصیب) فیجا نه فا مایی دی ودرگریت و چو بو نه ما
ژبلی نیك پشک، فیجا نه گهر میراته (648) فهدان بن* دی کچا

* د مهسه لا ئیکیدا (عول) یا تیدا هه ی فیجا دی میراته هیته لیکفه کرن $24=27/648$ به ل
د مهسه لا دوویدا (عول) تیدا نینه چونکه (عصبه) ییت ههین فیجا دی هیته لیکفه کرن
 $27=24/648$.

کورې (96) فهدانا و مرگريت و کورې کورې (27) فهدانا بتنی و جياوازی گه له کا هه ی ههر وهکی یا دیار.

ج: د هنده ک حاله تیت کیمدا بهه را شه شیکی (6/1) بو دهیکی چیتره ژ (تعصیب) بو بابی: بو نمونه نه گهر میراته (60) فهدان بن سه حکه فی هه فبه ری:

دهیک	دهیکا دهیکی	دهیکا بابی
6/1 (فرض) + یا مایی لی دهیته زفراندن	دهیته زربارکرن ب دهیکی	دهیته زربارکرن ب دهیکی
60 فهدان	0	0

باب	دهیکا دهیکی	دهیکا بابی
یا مایی تعصیباً	6/1	هاته زربارکرن ب بابی
50 فهدان	10 فهدان	0

ل فیئرئ دهیکئ وهك بههر (6/1) وەرگرت و یا مایی لئ هاته
 زفراندن چونکی وئ هیزا زربارکرنا داپیرا یا هه ی پتر ژ بابئ و
 ئهوی هه می داپیر زربارکرن ژلایی دهیکئ و بابئ، بهئ بابئ بتنی
 داپیرا ژلایی بابئ زربارکر و ئه نجام ئه فه بوو کو دهیکئ هه می
 میراته گه هشتئ (60) فه دان و بابئ بتنی (50) فه دان وەرگرتن
 چونکی دهیکا دهیکئ (10) فه دان گه هشتنی.

ته وهری چاری

نه و حاله تیښ میراته تیډا دگه هیته ژنی و ناگه هیته زهلامی

هه فکویفی وی:

هندهك حاله تیټ ههین میراته تیډا دگه هیته ژنی و ناگه هیته

هه فکویفی وی ژ زهلاما ودهکی نه فال خوارۍ:

أ: نه گهر میراته (195) فهدان بن و د مهسه لیډا نه فین خوارۍ

هه بوون:

هه فزین (زهلام)	باب	دهیک	کچ	کچا کورۍ
4/1	6/1 + یا مایی تعصیبا	6/1	2/1	6/1
3	2	2	6	2
39	26	26	78	26

هه فزین (زهلام)	باب	دهیک	کچ	کورۍ کورۍ
4/1	6/1	6/1	2/1	یا مایی تعصیبا
3	2	2	6	
45	30	30	90	0

ل فیړی کچا کوړی ب پشکا (6/1) (26) فهدان وهرگرتن و کوړی
 کوړی چو نهگه هشتی و نهگهر بیژین کو ل فیړی کوړی کوړی
 (وصیه واجبہ) یا هه ی نهغه زی نه بوچوونا جمهوري زانایه^(۱)
 ب: نهگهر میراته (84) فهدان بوون و د مهسه لیډا نهفین خوارۍ
 هه بوون:

هه فترین (زهلام)	خویشک ژلای دھیکۍ	خویشک ژلای بابۍ
2/1	2/1	6/1
3	3	1
36 فهدان	36 فهدان	12 فهدان

هه فترین (زهلام)	خویشک دهیبابی	برا ژلای بابۍ
2/1	2/1	یا مایی تعصیباً
1	1	0
42 فهدان	42 فهدان	چنه

⁽¹⁾ شرح النووي علی صحیح مسلم (157/5).

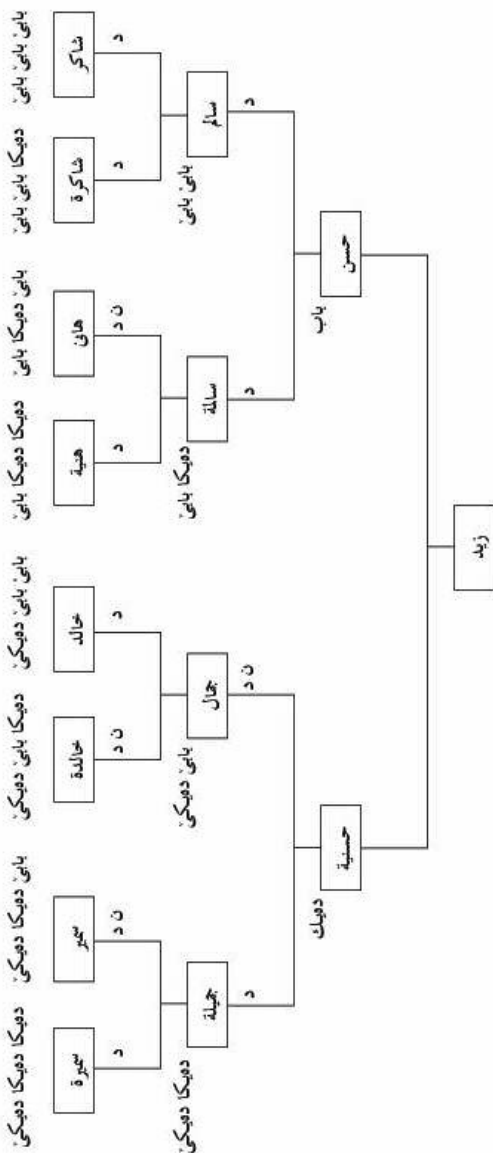
ل څيرئ خويشکا دهيبابی پشکا خو (6/1) ودرگرت کو (12) فهدان بوون و هه فکوفی وئ کو برایی دهيبابی بوو چو نه گه هشتی.

ج: میراتی داپیری: گه لهك جارا میراته دگه هیته داپیری و ناگه هیته باپیرا و فهره ل څيرئ ئەم شهنگسته یی میراتی باپیر و داپیرا بیژین:

1- باپیری دروست (الجد الصحيح) ئەفئ میراته دگه هیتئ ئەوژی ئەوه یئ د (نسب) ئ خۆدا نهگه هیته مری ب دهیکه کی وهك: بابی بابی و بابی بابی و هندی بلند بیت، به ئی بهروفاژی بابی دهیکئ یان بابی دهیکا دهیکئ ئەفه باپیری (غیر وارث) ئانکو نه دروسته و میراته ناگه هیتئ.

2- داپیرا دروست (الجدة الصحيحة) ئەوه ههر داپیره کا د (نسب) ئ جودا بوو مری ب باپیره کی نه دروست ئانکو دهیکا بابی دهیکئ نه یا دروسته به ئی دهیکا دهیکئ و دهیکا دهیکا بابی داپیری دروستن و میراته دگه هیتئ.

و د فی خشتی خواریدا دیاردبیت کا کهنگی داپیر ودرگريت و باپیر ناوهرگريت:

باب میراتی و مردگرن = سالم و ہیبہ
 بیٹ نہ و مردگرن = جمال + حانی + سحر

باب و داپریت درست (د)

باب و داپریت نادرست (ن د)

داپریت میراتی و مردگرن = سالمہ + شاکر + ہیبہ + جہلہ + سحرہ
 داپر نہ و مردگرن = خالدة بیٹی

پشتی هینگی دئی دوو مهسه لا ئینین تیډا دیاردبیت کو ژن تیډا
میراته دگه هیتی و ناگه هیته هه فکویفی وی ژ زه لاما بو نمونه:

دهیکا دهیکی	بابی دهیکی
6/1 + یا مایی لی دهیته زفراندن	دهیته بی بهر کرن چونکه باپیری نه دروسته

دهیکا دهیکی	بابی دهیکا دهیکی
6/1 + یا مایی لی دهیته زفراندن	دهیته بی بهر کرن چونکه باپیری نه دروسته

(باپیر و داپیر) ل فیږی ژ (ذوي الارحام) چو پشك ناگه هنی و چو
ژی لی ناهیته زفراندن به لکی نهو داپیرا هه فکویفا وی چیدبیت
هه می میراته بگه هیتی و هه فکویفی وی چو ناگه هیتی ژبلی نه گهر
ژ دهف خو تشته کی بدهنی وهك کارکرن ب نایه تا پیروژ (وَإِذَا حَضَرَ
الْقِسْمَةَ أُولُو الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينُ فَارْزُقُوهُمْ مِنْهُ وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا
مَعْرُوفًا) (النساء: 8).

پشتی فی خواندن کو تیډا پتر ژ سیه حاله تا ژن تیډا وهکی
زه لامي وهردگریت یان پتر ژوی یان ژی نهو وهردگریت یان و
هه فکویفی وی ژ زه لاما نا وهرگریت ل بهرامبه ری چار حاله تا بتنی

ژن تیدا نیښا بههرا زهلامی وهردگریټ ژبهړ هندهك نهگهرا كو
 ريككهفتن دگهل هندهك بهندا ژ نه حكاميت شهرعی كو پارچه یين
 وئ تمامكهړين ئيكن دههفسه نگیه كا هویردا كو سته م ل چو لایه نا
 ناهيته كرن ل سهر حسابا ئيكي دی چونكي شهريعه تي خودايي
 مه زن و زانا و شارهزا و دادپهرو وهره.

فهره ننگ

په یف	رامان
عصبه	<p>ئهن یين چ پشکيت دهستنيشانکری نه بن د وی میراته ی دا نه فی دی هیته ليکفه کړن فیجا ههر ئیک ژوان نه گهر ما بتنی ههمی دی گه هیتي یان زی نه فا دمینیت پستی خودانیت پشکا بههریت خو وهردگرن.</p>
عاصب	<p>رامانا وی (مانع) ئانکو ریگر نهوژی نه فنه (کور پاشی کورپی وی پاشی باب پاشی بابی وی پاشی باپیر پاشی برایی دهیبابی پاشی برا ژلایي بابی فه پاشی کورپی برایی دهیبابی پاشی کورپی برایی ژلایي بابی فه پاشی مام و ... هتد).</p>

به هر — پشك.	فرض
میراث - میراته	تركة
زرباركرنا بى به هر كرنى	حجب حرمان
زرباركرنا كيّم كرنى	حجب نقصان
لى دهيتته زفرانندن	رد عليه
براماك	اخ لام
براى ژلايى بابى فه	اخ لاب
خويشك ژلايى دهيكى فه	اخت لام
خويشكا دهيبابى	اخت لام واب
	(شقيقة)
باپيرى دروست نه فى ميراته دگه هيتى	جد صحيح
	(وارث)
باپيرى نه دروست نه فى ميراته نه گه هيتى	جد غير صحيح

ناقهرؤک

پیشگوټنا وهرگپرئ 3

پیشگوټنا نفیسه‌ری 4

ته‌وهرئ ئیکئ: ئه‌و حاله‌تیټ ژن تیډا نیفا

به‌هرا زه‌لامی وهردگریټ 11

1- هه‌بونا کچئ دگهل کوری 14

2- هه‌بونا بابی دگهل دهیکئ و نه‌بوونا زارؤکا و هه‌قژینا 15

3- هه‌بونا خویشکا دروست یان بابی دگهل برایی دروست یان بابی 15

4- حاله‌تیټ (حَظُّ الْأُنثٰی) 16

ته‌وهرئ دووئ: حاله‌تیټ ژن تیډا وه‌ک زه‌لامی میراته‌ی وهردگریټ 18

1- حاله‌تیټ میراتی دهیکئ دگهل بابئ دگهل هه‌بوونا کورده‌کی یان دوو

کچا و پتر و هنده‌ک جارا کچه‌کئ بتنی 18

2- میراتی براما‌کا دگهل خویشکئ دهیکئ به‌رده‌وام دمیراته‌ی دا 20

3- مه‌سه‌له‌یا هه‌فپشک 21

4- یه‌کسانیا زه‌لامی دگهل ژنی دهما دمیینه بتنی دمیراته‌ی دا 22

5- هنده‌ک حاله‌تیټ دی 24

ته‌وهرئ سیئ: ئه‌و حاله‌تیټ ژن تیډا پتر ژ زه‌لامی

میراته‌ی وهردگریټ 29

ته‌وهرئ چارئ: ئه‌و حاله‌تیټ میراته تیډا دگه‌هیته

و ناگه‌هیته زه‌لامئ هه‌فکویفئ وئ 44

فه‌ره‌ه‌نگ 49